

विश्व स्तनपान सप्ताह

२०८०

एक जानकारी

बच्चा जन्मइते मात्र ओकरा मायके दूध चुसौला पर स्तन सँ दूध बेसी आबयमे सहयोग करति अछि । तुरुन्ते आ बेरबेर दूध चुसौला पर स्तनमे दूध जमि कँ होबयबाला दुखाईके सेहो रोकति अछि ।
 मायके काजक भारके सेहो घटवति अछि ।
 मायके दूध कोनो समय आ कतहु पियावि सकति छी ।
 अहिमे कम खर्च लगति अछि ।
 माय आ बच्चाके बीचके स्नेह ममता बढति अछि ।
 मायके डिम्बाशयके क्यान्सर होबयके जोखिमके कम करति अछि ।
 मायके स्तन क्यान्सर होबय सँ सेहो बचवति अछि ।
 मायके अनावश्यक बजन बढय सँ रोकति अछि ।
 महिनबारी नहि भेला पर अवस्था तथा बच्चा जन्मल पहिल ६ महिनाधरि पूर्ण स्तनपान करौला पर गर्भ निरोधकके रूपमे काज करति अछि ।

बच्चा जन्मइते मात्र कराओल जाएबाला स्तनपान आ ओहिके वाद स्वास्थ्य संस्था सँ डिस्चार्ज होबय बेरमे कराओल जाएबाला स्तनपान सम्बन्धी परामर्श एकदमे महत्वपूर्ण होइत अछि । मायके दुध बाहेक आन खाएबाला चिज खुआौला सँ ओहि सँ बच्चाके स्वास्थ्यमे लम्बा समयधरि नकारात्मक असर करति अछि । ताए छ महिनाधरि मायके दूध पर मात्रे जोड देबाक चाही ।

परसैति भेल मायके हरेक दिन पुष्टकर खाना अर्थात् विभिन्न तरहक खाना (अन्न, दालि, हरियर सागपात, तरकारी तथा फलफूल, पशुपंक्षीजन्य खाएबाला चिजसब) खएबाक चाही । परसैति भेल मायके भारी काम नहि करबाक चाही आ सिगरेट, विडी आ दारु नहि पिएबाक चाही ।

स्तनपान कराबयबाली मायसब ध्यान दि अहिसब बातपर:

स्तनपान करा रहल मायके स्तनपान करा सँ पहिने आ वादमे स्तन निक जका सफा करबाक चाही आ हात सेहो धोएबाक चाही । सफा आ ढिलढाल कपडा पहिरबाक चाही ।

- मायके अपन स्तनके अझग्रेजी अक्षरके C आकारमे पकरि कँ रखबाक चाही ।
- औंठा सँ स्तनके आसपासके कारी भागके उपर होएबाक चाही आ दोसर आझगुर सँ स्तनके निचादिस होएबाक चाही ।
- स्तनके आसपासके कारी भाग बच्चाके मुह भितर होएबाक चाही ।
- बच्चाके कोरामे राखब आ बच्चाके माथाके कने भुका कँ दूध चुसावय परति अछि । स्तनपान कराबय बेरमे एकदिसके दूध पूरे खाली होबय जका दूध पियावय परति अछि ।
- ओहिके वाद दोसरदिसके स्तनपान कराबय परति ।
- बच्चा जतेक दूध चुसति अछि ओतबाए बेसी मात्रामे दूध होइत अछि ।
- दूध खुआौलाके वाद बच्चाके कन्हापर अडेस लगा कँ पिट्ठी सहलबति ढकार कराबय परति अछि । अहि सँ दूध पिलाके वाद बच्चा उल्टी नहि करति अछि ।
- परसैति भेल मायके जमाइनके झोरसहित आओर पुष्टगर खाना खएबाक चाही । जेना: दालि, दूध आ आन झोरगर खाएबाला चिजसब ।
- दूध नहि आएब, बच्चा दूध पिय नहि मानब, स्तनमे घाउ भेला पर स्वास्थ्य संस्था या महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाके सम्पर्क करबाक चाही ।
- एचआइभी संक्रमित माय सेहो अपन बच्चाके ६ महिनाधरि स्तनपान करा सकति अछि । ओहिके वाद बच्चाके मायके दूध सँगे आन खानासब जेना (दालिके पानी, लिटो) सेहो दँ सकति अछि । मुदा, एचआइभी संक्रमित मायके स्तन फाटल जेहन अछि या खुन निकलि रहल अछि तँ स्तनपान नहि करएबाक चाही । सँगे लगेके स्वास्थ्य संस्थामे सम्पर्क कँ आवश्यक इलाज आ सरसल्लाह करबाक चाही ।
- मायके दूध सँ एखनधरि कोरोना भाइरसके सङ्क्रमण भेल प्रमाणित नहि भेला सँ कोरोनाके सङ्क्रमण भेल आशङ्का कालगेल या पुष्ट भेल मायके स्तनपान नहि रोकबाक चाही ।

***

विश्व स्तनपान सप्ताह २०८० एक जानकारी

‘स्वस्थ आ सुन्दर संसार, स्तनपान एकमात्र आधार’ मुल नाराके सँग अहि वर्षक स्तनपान सप्ताह मनाओल जा रहल अछि । नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयके अगुवाईमे नेपाल पेडियाट्रिक सोसाइटी सेहो अहि बेरक स्तनपान सप्ताह विभिन्न कार्यक्रमके आयोजना कै धुमधामके साथ मनावय लागल अछि । याह साउन १७ गते सँ लू कै २३ गतेधरि सञ्चालन होबयबाला स्तनपान सप्ताहमे स्तनपानके विभिन्न विषयके बारेमे सर्वाधारणके जानकारी कराओल जाएत । प्रत्येक वर्ष अड्डेजी महिनाके अगस्ट १ सँ लू कै ७ तारिखधरि नेपाल लगायत विश्वके १ सय ७० टा देशमे एक साथ स्तनपान सप्ताह मनाओल जाइत अछि ।

बच्चा जन्मल ६ महिनाधरि पूर्ण स्तनपान करय पएबाक ओकर अधिकार अछि । अपन सन्तानके स्तनपान कराबि सकबाक अधिकार प्रत्येक मायके अछि । परिवार आ राज्यके माय आ बच्चाके स्तनपान कराबय आ करयके हकके सुनिश्चित करय परत ।

बच्चा जन्मल १ घण्टाभितर ओकरा मायके दूध पियाबय परत अछि मुदा नेपाल सरकार तथ्याइक अनुसार नेपालमे बच्चा जन्मल १ घण्टामे स्तनपान कराबय बाली मायके सङ्ख्या जम्मा ५५ प्रतिशत रहल अछि तँ बच्चा जन्मलाके एक महिनाधरि स्तनपान कराबयबाली मायके सङ्ख्या ७० प्रतिशत रहल अछि । तहिना ६ महिनाधरि पूर्ण स्तनपान कराबय बाली मायके सङ्ख्या ५६ प्रतिशत रहल अछि । जखन की, सन् २०११ मे यी सङ्ख्या ७० प्रतिशत छल । विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनक तथ्याइक अनुसार स्तनपानके सुधार काएल गेल तँ वार्षिक रूपमे विश्वभरि द लाख २० हजार नवजात बच्चाके जान जोगाओल जा सकति अछि ।

सन् २०३० धरिमे कराबयबाली माय ९० प्रतिशत पहुँचाबयके लक्ष्य नेपाल सरकार रखने अछि । मुदा, सरकारक यी लक्ष्य पूरा होएबाकमे चुनौती देखा रहल अछि । किएक तँ नेपालमे पूर्ण स्तनपान कराबयबाली मायके सङ्ख्या बढ्यके सट्टा घटिए रहल अछि ।

स्तनपान नहि भेलाके कारण नेपालमे लगभग ४० प्रतिशत बौवाबुच्चीके उमेर अनुसार वृद्धि विकास नहि भेल विज्ञसब बतबति अछि । बौआबुच्चीसबहक लम्बाई कम होएब, कुपोषित होएब आ सुस्त होबयमे सेहो स्तनपान नहि करौनाई महत्वपूर्ण कारण रहल अछि ।

नवजात शिशु जन्मल एक घण्टाभितरे मायके पहिने पियर बिगौती दूध खुवाबय परति अछि । धी, मौध, चिनी जेहन खाएबाला चीज नहि खुएबाक चाही । पियर दूध खोप जका काज करति बच्चाके रोग सँ बचबति अछि । सँगे रोग सँ लडि सकबाक शक्ति सेहो बढबति अछि । बच्चाके आवश्यकता अनुसार एक दिनमे द सँ लू कै १० बेर धरि या प्रत्येक दु दु घन्टामे स्तनपान कराबय परति अछि । मायके दूधमे सम्पूर्ण पौष्टिक तत्वसब आ बच्चाके आवश्यक परयबाला पानीक मात्रा भेला सँ कोनो विशेष अवस्था बाहेक ६ महिनाधरिक बच्चाके पानी सेहो नहि पियाबय परति अछि ।

बच्चा कम्तिमे दु वर्षके नहि होबयधरि नियमित रूप सँ आन खानाके साथे मायके दूधे पियाबय परति अछि । मायके दूध मात्रे पिब कै बच्चा २४ घण्टामे ६ सँ लू कै द बेरधरि पिसाब करति अछि त ओहि बच्चाके मायके दूध पुगिरहल अछि ।

स्तनपान कराबय बेरमे तनावमे रहब, दुःखी मन सँ, दिक्क मानब, पिताएब, गारि पढि कै पियाएब जेहन काज नहि करबाक चाही । एना कएला स दूध कम अवति अछि । ताहिद्वारे स्तनपान कराबय बेरमे बच्चासब सँ बातचित करब, गीत सुनाएब, हाँसब जेहन व्यवहार देखौला सँ बच्चासबमे सकारात्मक संवेगके विकास होइत अछि ।

स्तनपानके फाइदासब :

बालबालिकाके लेल स्तनपानके फाइदासब :

- मायके दूध बालबालिकाके लेल अमृत समान होइत अछि । यी बालबालिकाके जीवन रक्षा करति अछि ।
- यी सदिखन सफा आ सुरक्षित होइत अछि ।

- यी सदिखन तयारी अवस्थामे आ उपयुक्त तापकममे उपलब्ध होइत अछि ।
- यी बालबालिका आसानी स पचाबि सकति अछि । अहिमे रहल पोषक तत्वसब शरीर निक जका शोखि सकति अछि ।
- बच्चाके अनेक तरहक रोग सँ बचबति अछि ।
- बच्चाके पेटझरी तथा श्वास प्रश्वास सम्बन्धी सङ्क्रमणसब सँ बचबति अछि ।
- बच्चाके शारीरिक आ मानसिक विकास निक जका होइत अछि ।
- बच्चा अपना आपके सुरक्षित महसुश करति अछि ।
- यी एलर्जी विरुद्ध रक्षा करति अछि । दूधमे रहल प्रतिरोधात्मक तत्व बालबालिकाके अतरीके रक्षा करति अछि आ विकार तत्वसबके खुनमे पहुँच नहि दति अछि ।
- मायके दूधमे बच्चाके लेल आवश्यक कार्बोहाइड्रेट, प्रोटीन आ तेलिय पदार्थ भेटति अछि ।
- माय आ बच्चा दुनुके निक निन्द होइत अछि ।
- बच्चाके मृत्युदर कम होइत अछि ।
- बच्चामे बोली जल्द आबयमे मदत करति अछि ।
- अहि सँ मसकुर आ दाँतके विकास करयमे सहयोग करति अछि तथा दूध चुसाइ सँ मुहके मांशपेशिकाके विकास करयमे सेहो सहयोग करति अछि ।
- मायसँगे बेर-बेर साटि कै रखला पर स्नेहपूर्ण सम्बन्ध बढति अछि । जाहि सँ बालबालिकाके मानसिक, शारीरिक तथा सामाजिक विकासमे सहयोग पहुचति अछि ।
- समग्रमे देशक बाल मृत्युदर कम करयमे मदत करति अछि ।

मायके लेल स्तनपानके फाइदासब :

- परसौती अवस्थामे भेल रक्तश्राव कम होइत अछि ।
- बच्चा जन्मइते साथ मायके दूध चुसौला पर नारि पुरनि (सालनाल) जल्दिए बाहर निकलि जाइत अछि ।
- स्तनपान करौला सँ बच्चादानी सामान्य अवस्थामे जल्दि सँ आबयमे सेहो मदत करति अछि ।